

RAET, Lodewijk de. grondlegger van een nationaal-economische richting in de V.B. (Brussel 17 februari 1870 - Vorst bij Brussel 24 november 1914).

Zoon van de meubelmaker August de Raet, afkomstig uit Sint-Niklaas, genuwd met Maria Bessems, afkomstig uit Antwerpen. Het jonge gezin vestigde zich te Brussel, waar August overleed, toen zijn zoon nauwelijks vier jaar oud was. De jonge Lodewijk volgde lager onderwijs aan de gemeenteschool en middelbaar onderwijs aan het Koninklijk Atheneum te Brussel. Hij werd er aan de afdeling moderne humaniora ingeschreven; dit bracht hem in de wetenschappelijke afdeling.

Zijn Vlaamsgezindheid kwam voor het eerst tot uiting in de leerlingenkring Help U Zelf, waar hij August Vermeulen leerde kennen, die ingeschreven was in de Grieks-Latijnse afdeling van het atheneum. Volgens Vermeulen zou de Vlaamsgezindheid bij De Raet evenals bij hem, alsook hun opneming in Help U Zelf, toe te schrijven zijn geweest aan hun leraar-Nederlands, Jan Kleyntjens. Aan het eind van 1889 richtten Vermeulen en De Raet, met hun vriend Hubert Langerock, een tijdschrift op: Jong Vlaanderen. Het zou slechts een kortstondig bestaan hebben. Het wees op de verschillende wegen die deze jongeren, in ieder geval Vermeulen en De Raet, van dan af bleken te volgen: het schone, inzonderheid de kunst, bij Vermeulen, het zakelijke en wetenschappelijke, het sociologische en economische bij De Raet.

De Raets familie was intussen verarmd. Dank zij de steun van een verwant van zijn vader, Emiel Blauwaert, de indertijd vermaarde Wagnerzanger, kon de jonge De Raet ingeschreven worden aan de polytechnische afdeling van de Brusselse universiteit. In het voorjaar van 1891 werd echter, door het overlijden van Blauwaert en van grootvader Bessems, vrijwel een eind gemaakt aan de studie te Brussel. Als bursaal van de Stichting Jacobs zette hij dan de ingenieursstudie voort te Bologna, in Italië (1892-'93). Een paar jaren later werd hij opgenomen in de Bureaux techniques Hennebique te Brussel, een particulier bureau dat, met een staf van ingenieurs en bouwkundigen, het gewapend beton in België ingang deed vinden. In 1896 werd hij als tijdelijk ambtenaar opgenomen in het pas opgerichte ministerie van Nijverheid en Arbeid. Hij werd rechtstreeks betrokken bij de algemene telling van de bedrijven, toevertrouwd aan het Arbeidsambt, afdeling statistiek. Hij volgde dan, van jaar tot jaar, de loopbaan van een rijksambtenaar. Bij zijn dood, in 1914, was hij afdelingshoofd.

Inmiddels had hij de gelegenheid gevonden om aan de Ecole des Sciences politiques et sociales van de Brusselse universiteit de graad van licentiaat (1899) en later aan het Institut de Sociologie de graad van doctor in de economische wetenschappen (1914) te verwerven.

De betekenis van De Raet ligt in het grote aandeel dat hij heeft gehad in de verruiming en de vernieuwing van de Vlaamsgezinde doctrine bij de eeuwwisseling. Bij die verruiming en vernieuwing waren de namen van August Vermeylen (Kritiek, 1896), Julius Mac Leod (Nieuwe Wegen, 1901) en Lodewijk de Raet (Economisch programma voor de Vlaamsche beweging, 1905, en zijn lijvige werken Over Vlaamsche Volkskracht, 1906, '12, '13), nauw met elkaar verbonden. Zeer vroeg, in 1891 reeds, ontstonden bij De Raet de opvattingen die zijn eigen aandeel in die vernieuwing zouden worden. „Wat gij niet hebt volbracht, O de Laveleye, voor uw Volk, het Vlaamsche Volk, zal ik volbrengen”. Waarom De Laveleye? Waarom niet Willems, Conscience, Snellaert of Van Duyse? De aanhaling van de naam is reeds een programma. De Laveleye was in België de vertegenwoordiger van de historische school in de economie, de richting die niet geloofde aan universele economische wetten maar die oordeelde dat de economie in ieder land opgebouwd moest worden op de grondslag van de eigen historische en nationale ontwikkeling, in de lijn van de eigen noden en mogelijkheden. Derhalve heette zij ook de school van de nationale economie. De Raet wilde volbrengen wat De Laveleye had verzuimd: voor zijn volk, het Vlaamse volk, de grondslagen leggen voor een nationale economie.

In dezelfde periode (1891-'92) begon hij mee te werken aan De Goedendag. In dat maandblad van de vrijzinnige studenten verscheen in 1892 een bijdrage waarin hij schreef over De Nederlandsche Hoogeschool. Het stuk belichtte het programma dat voor hem een levenstaak zou worden: „Ons volk kan zich opbeuren, indien het verkrijgt wat het mist; verstandelijke werktuigen die het in staat stellen met andere volken te wedijveren: het moet eene Nederlandsche Hoogeschool en een wel ingericht wetenschappelijk vakonderwijs bekomen... De verstandelijke macht maakt de stoffelijke sterk-

te. Daarom moet een volk zich sterk inrichten op verstandelijk gebied, wil het zijn vijanden weerstaan in de struggle for life van natie tot natie...". Van dan af was duidelijk het verband gelegd tussen hogere en technische scholing in de volkstaal en economisch belang dat niet alleen de stoffelijke welvaart beheerste, maar ook het culturele peil, de economische macht en het politiek gezag, kortom de positie van de volksgemeenschap tegenover de overige volken. Al wat volgde in De Raets geschriften en in zijn Vlaamsgezinde bedrijvigheid was de ontplooiing van de stellingen die hij als twintigjarige had overwogen en geformuleerd. Bij de verschijning van het boek van Hamelius over de V.B. (1894) schreef hij in De Goedendag dat Wallonië de dominerende factor in de Belgische huishouding geworden was, doordat het economisch zwaartepunt van het land naar Wallonië verlegd was door de vestiging van de zware industrie in de nabijheid van de Waalse kolenmijnen.

De Raet nam deel aan de oprichting en de strijd van een zelfstandige Vlaamse politieke partij in het arrondissement Brussel, de Vlaamsche Volkspartij (1892-'94): hij droeg bij tot het opstellen van haar programma en voerde het woord op openbare vergaderingen. Hij gaf zich daarbij reken-schap van het gewicht van economische argumen-ten in de volksvergaderingen.

In 1894 richtte hij met zijn vrienden van de stu-dentenvereniging Geen Taal, geen Vrijheid te Brussel een Vlaamse University Extension op waar-van hij de initiator en de voorzitter werd, maar die, deels door gebrek aan belangstelling, deels door heimelijke tegenkanting, spoedig schipbreuk leed.

In De Goedendag (januari 1896) betoogde hij : „In onze tijd hangt de volkswelvaart af van het weerstandsvermogen in de mededinging op de wereldmarkt. De techniek beheerst dus de welvaart en om technisch vooruit te gaan moet men geleerde en handige werklieden hebben. En wij houden staande dat men die in Vlaanderen alleen zal vin-den, als de volkstaal hare plaats als cultuurtaal zal hernomen hebben...". Er verliepen evenwel meer dan tien jaren, eer de opvattingen van de jonge denker, in het schamele studentenblad bekend ge-maakt, een werkende factor in de V.B. zouden worden. Dit geschiedde naar aanleiding van de Strijd der stelsels, een episode die een beslissende wending bracht, niet alleen in de lotsbestemming van Lodewijk de Raet, maar ook in de V.B. In 1896, tijdens het XXIIIste Nederlandsch Congres te Antwerpen, werd door Pol de Mont het vraag-stuk van het Nederlandstalig hoger onderwijs in Vlaams-België opgeworpen. Er werd een Commis-sie opgericht. Voorzitter werd Max Rooses, ver-slaggever Julius Mac Leod. Een jaar later was het verslag klaar en werd door de Commissie eenparig goedgekeurd. Het sprak zich uit voor de progres-sieve vernederlandsing van de bestaande Rijks-universiteit te Gent; de beoogde vernederlandsing gold de vier klassieke faculteiten (wijsbegeerte en letteren, rechtswetenschappen, natuurwetenschap-pen, geneeskunde); de technische scholen, waar de ingenieurs werden opgeleid vielen, om opportuni-teitsredenen, buiten het kader der vernederland-sing. Niet alle Vlaamsgezinden, zelfs niet alle le-den van de Hoogeschoolcommissie, bleken even ingenomen te zijn met het verslag, de mate en de

methode om tot hoger onderwijs in het Nederlands in Vlaanderen te komen. Bekende en invloedrijke liberale Vlaamsgezinden, zoals J. van Rijswijck, te Antwerpen, P. Fredericq, J. de Vigne, J. Vercoullie te Gent, oordeelden dat het stelsel van Mac Leod te radicaal was en de ontwikkeling van de Rijksuniversiteit in gevaar kon brengen. De Raet was het er niet mee eens, dat het stelsel Mac Leod de technische scholen buiten de vernederlandsing hield, zo dus de economische belangen van de Vlaamse gemeenschap in de hedendaagse, op de technologie toegespitste maatschappij verwaarloosde, en daardoor de Vlaamse welvaart, de culturele ontwikkeling en het politiek gezag van Vlaanderen in de toekomst afbreuk dreigde te doen. Er werden nog andere wijzigingen voorgesteld, o.m. door L. Dosfel betreffende de methode van vernederlandsing. De aanmerkingen betreffende de tekortkomingen van het stelsel-Mac Leod bleven aanvankelijk zonder noemenswaardige weerklank. Gedurende meer dan vijf jaar kon het zich zegevierend handhaven. De tegenstanders werden bij de aanhangers zeer impopulair, ze werden zelfs als verdachten beschouwd, soms uitgejouwd.

Tijdens een zitting van de Vlaamsche Volksraad te Brussel op 29 november 1903, voorgezeten door A.M.N. Prayon-van Zuylen, onderwierp De Raet het stelsel-Mac Leod aan een grondige, wetenschappelijke, met vele statistische gegevens en feiten gestaafe kritiek. Er volgde een langdurig debat. Bij de stemming echter bleek De Raet alleen te staan. Wellicht zou dit zonder gevolgen gebleven zijn, als De Vlaamsche Gazet (zusterblad van Het Laatste Nieuws) niet een bericht over het gebeuren gepubliceerd en hierbij geschreven had dat de Volksraad „het eens was om te verklaren dat de heer De Raet achter het net vischte”. Het bericht werd overgenomen in het liberale weekblad Het Volksbelang, waarvan P. Fredericq hoofdredacteur was. Daar kreeg De Raet de gelegenheid uitvoerig zijn stellingen te ontwikkelen. Zij werden er gunstig onthaald. Zij waren immers tegen de stellingen van Mac Leod gekant en de verhoudingen tussen Mac Leod en sommigen van zijn vroegere liberale vrienden, met P. Fredericq vooraan, waren er in de loop van de strijd niet beter op geworden... De term „doodzwijgen” en het bedekte verwijt aan het adres van De Vlaamsche Gazet lokte daar een uitgebreid artikel uit van Prayon-van Zuylen. Zo was er een perspolemie ontstaan vanwege het optreden en de opvattingen van De Raet. Deze werd nu uitgenodigd om voordrachten te houden, al dadelijk voor de Gentse afdeling van het Algemeen Nederlands Verbond (ANV) op 29 februari 1904.

De aandacht van de Vlaamsgezinde kringen was nu ineens gevestigd op de specialiteit van De Raet die hierdoor ontdekt en bekend werd: zijn grondige kennis van de Belgische economie. Wanneer Neerlandia, het maandblad van het ANV, een aan Vlaanderen gewijd nummer liet verschijnen (juni-juli 1904) werd daarin een zeer opmerkelijke bijdrage van De Raet opgenomen, getiteld Vlaanderens economische Ontwikkeling en Toekomst. Door het bestuur van het Willemsfonds werd hem in dezelfde periode voor de reeks Vlaamsch-België sedert 1830 een studie gevraagd over Vlaanderens economische ontwikkeling, later een lijvig boekwerk geworden, in het zesde deel van de reeks. Verschei-

1) ^{Van} ~~Van~~ al de onderwijsvraagstukken ^{Fulbeiding} waaraan het Vlaamsche de-
-valking van België thans laborant, is er geen groe of gerichtig
dan dat van een Nederlandsche hooft ^{naar een} ondersicht. ^{het} hooft
onderwijs, ~~moet niet enkel de bekroning~~ ^{is} zijn van een ^{rationaal} onderwijs-
-stelsel, het moet ook terugwerken op het laager, het middelbaar,
het nijverheids- en vakonderwijs, het landbouwonderwijs, het
moet ook naar al die verschillende trappen en trappen van
onderwijs eigenlijk het levensvat bejagen.

Berecht schrijft Prof. MacLeod: "Het bekomen einer Vlaamsche
Hogeschool in België is thans het voornaamste punt van het
programma der Vlaamsche Beweging."

ikane het overwegende belang van de zaak zelf ^{is} ~~is~~ ^{dat}
eene gunstige ~~stap~~ ^{is} onderzocht van al de degenen, een
~~is~~ ^{is} alzijdige studie van het vraagstuk, eer de beslissen-
-de, en misschien vordlotige stap - onder vorm een wet-
-gestaam wordt. Want de herziening of wijziging van een
Vlaamsche wet, en van zulk een wet in 't bijzonder, mag
liamen verschillende tentallen voor foren niet toegenet
worden gezien. Rijgt het vraagstuk een halve of ge-
-brekige oplossing, dan blijven de Vlaamsen er mee
gitten oneindig lang en dan zij jansen menschen.

Het onderwerp is dus ten volle der studie waard en een
kritiek van de verschillende ~~stap~~ ^{is} voorgestelde ~~oplossing~~
opzins overbodig. Is het voorgestelde goed, dan ^{is} ~~is~~
het tegen erlijde meten schappelijk kritiek bestand en
zal het ope jne glansrijc doortaan. Wordt er integen-

dene hoofdstukken van een aangekondigd boek over de vernederlandsing van de Rijksuniversiteit, dat getiteld zou worden Over Vlaamsche Volkskracht, werden opgenomen in het tijdschrift Vlaanderen. In de redactie van dat tijdschrift hadden S. Streuvels, A. Vermeylen, P. van Langendonck, K. van de Woestijne, H. Teirlinck zitting. Weldra werd ook De Raet erin opgenomen.

De Raet werd een prominente figuur in de V.B. Niets van hetgeen hij voortaan zegde of schreef of publiceerde, bleef bij de Vlaamsgezinden onopgemerkt. Hij beschikte nu over een klankbord dat hij tot op dat ogenblik had moeten missen.

Op 30 oktober 1905 kwam hij voor de Gentse afdeling van het ANV met zijn opzienbarende verhandeling Een economisch Programma voor de Vlaamsche Beweging. Zij verscheen in het eerstvolgend nummer van De Vlaamsche Gids, het gezaghebbend maandblad dat onder redactie stond van vooraanstaande liberale figuren als M. Rooses, P. de Mont, P. Fredericq, J. Vercoullie, H. de Hoon. In het voorjaar van 1906 verscheen zij als afzonderlijke publikatie. In dat Economisch Programma stond hij de „economische richting” in de V.B. voor. Eigenaardig en typisch voor De Raets opvattingen was, dat de verhandeling besloot

met een bondige uiteenzetting over de Vlaamse universiteit, zoals hij haar had willen opgericht zien: het ging om een universiteit met zeven faculteiten, twee voor zuivere wetenschap (wijsbegeerte, natuurwetenschappen), vijf voor toegepaste wetenschappen (rechtswetenschap, geneeskunde, technische wetenschappen, sociale en handelswetenschappen, landbouw- en veeartsenijkunde).

Evenals in de andere geschriften van De Raet werd telkens de nadruk gelegd op het organisch verband dat er bestond tussen het hoger onderwijs, zoals hij het opvatte, en de economische belangen. Deze laatste betroffen niet alleen de volkswelvaart, maar ook de macht op economisch en politiek gebied. De economie was geen doel op zichzelf. De universiteit was ook geen doel op zichzelf. Hun betekenis lag in al datgene wat erbij betrokken was: de positie van de Vlaamse volksgemeenschap tegenover de overige volken, de kracht of de sterkte of de macht van het volk, wat hij in de titel van zijn voornaamste boeken met de term Volkskracht bedoelde.

In de zomer van 1906 verscheen zijn lijvig werk: Over Vlaamsche Volkskracht. De vervlaamsching der hoogeschool van Gent. Het telde 321 bladzijden. Het werd een bestseller, in enkele maanden was de oplage uitverkocht. De verschijning van het boek viel samen met het XXXIXste Nederlandsch Congres te Brussel (26-30 augustus 1906). Dat Congres, dat 781 deelnemers verenigde, waaronder de meest vooraanstaande Vlaamsgezinden en meer dan honderd Noordnederlanders, werd een triomf voor de opvattingen van Lodewijk de Raet. Hij had vijf verslagen ingezonden. Ieder verslag werd besloten met een ontwerp van motie. Twee andere moties, verenigd in de Handelingen onder de titel De economische Zijde der Nederlandsche Taalbeweging, schetsten de universiteit zoals hij ze zag en voor de toekomst onmisbaar achtte als „instrument van cultuur en van economische macht”. Nog een andere motie had betrekking op de Hollandsch-Belgische toenadering. Alle moties van De Raet werden met algemene stemmen aangenomen of genoten instemming en algemene goedkeuring. Niemand stond op om nog gewag te maken van het stelsel-Mac Leod. De auteur zelf van dat stelsel had trouwens reeds in het voorjaar bekend laten maken, in een Nederlands blad, dat hij zich voortaan met de V.B. niet meer zou inlaten.

Het gezag van De Raet was nu zo groot geworden, dat hij door de Vlaamsgezinden naar voren werd geschoven om het Vlaamse volksbelang te vertegenwoordigen en te verdedigen op algemeen Belgisch vlak. Wanneer in februari 1907 in Nederland en in België gelijktijdig een Commissie werd opgericht om het vraagstuk van de Nederlands-Belgische toenadering te behandelen en er door het ANV op aangedrongen werd, dat ook Vlaamsgezinde leiders in de Belgische Commissie (voorgezeten door Aug. Beernaert) werden opgenomen, was De Raet erbij, met L. Franck, P. Fredericq, J. Helleputte, J. van der Linden, later nog K. Buls en J. de Vriendt.

Er was nog meer. Sedert de verrassende bijval van De Raets opvattingen oordeelden verscheidene Vlaamsgezinde leiders, onder wie M. Rooses, de voorzitter van de eerste Vlaamsche Hoogeschoolcommissie (die van 1896), dat het geboden was een nieuwe Hoogeschoolcommissie bijeen te roepen

OVER VLAAMSCHE VOLKSKRACHT

-:
VLAANDERENS CULTUURWAARDEN
DOOR LODEWIJK DE RAET

UITGEGEVEN TE BRUSSEL DOOR JAN MEUWISSEN
53 AUDERGHEMLAAN — — — — — MCMXIII

die het gehele vraagstuk weer ter hand zou moeten nemen en tevens de strijd voor de verwezenlijking van het Nederlandstalig hoger onderwijs in Vlaanderen zou moeten aanvatten. De gelegenheid daartoe werd spoedig gevonden : op 3 maart 1907 hield het ANV (Groep België) te Antwerpen zijn jaarlijkse vergadering. Het eerste punt van de agenda luidde : Vervlaamsching van de Gentsche Hoogeschool. Nieuwe bespreking en stemming. Lodewijk de Raet hield er een referaat dat wel als de meest volledige en meest bondige samenvatting van zijn denkbeelden beschouwd kan worden. Zonder terughouding onthulde hij er ook voor zijn toehoorders, die trouwens zijn strijdgenoten waren, de strategie die hij gevolgd wilde zien : „Propaganda maken voor een abstractie heeft geen kans op welgelukken. De groote hoop der Vlaamsche menschen, die wij noodig hebben om te drukken op de Regeering en Kamers, zullen wél te vinden zijn voor een concreet beeld, bijzonder indien aan het volk kan getoond worden, door een verruiming der hoogeschool-idee, welke overgroote economische en sociale belangen aan de Vlaamsche hoogeschool verbonden zijn, ook voor de mindere man... Wordt er aan boeren en werklieden, aan ambachtslieden en kleine burgers bewezen dat de Vlaamsche hoogeschool rechtstreeks ingrijpt in hun bestaan, een factor is van hun dagelijksch loon, terugwerkt op het welzijn van hun huisgezin, dan is het niet te stout gesproken, te hopen dat eens de vervlaamsching van het hooger onderwijs in Vlaanderen een volkszaak wordt ”.

Ten slotte werd door de vergadering eenparig besloten tot oprichting van een nieuwe Vlaamsche

Hoogeschoolcommissie. In deze Commissie, die door M. Basse de „Grote Staf” werd genoemd en aanvankelijk uit 53, in 1910 uit 58 leden bestond, had De Raet de volle maat van zijn kunde en mogelijkheden gegeven. M. Rooses was voorzitter, H. Meert en M. Rudelsheim secretarissen, De Raet verslaggever. In feite was hij meer. Hij was de drager van de opvattingen waarvoor hij de kopstukken van de V.B., in de Commissie verenigd, gewonnen had. Hij had de nieuwe argumenten gevonden die de universiteit verbonden met de Vlaamse economische belangen. Hij nam niet het woord in de volksvergaderingen, maar wel in de Commissie waarvan hij, naar het getuigenis van M. Sabbe „de voornaamste drijfkracht” was.

Wanneer, na de verspreiding van het Verslag van de Hoogeschoolcommissie op grote schaal en na een eerste reeks van honderden volksvergaderingen, zulke vorderingen waren gemaakt dat zelfs de tegenstanders wel te vinden waren voor een Nederlandstalige universiteit in Vlaanderen, maar niet ten koste van de Franstalige universiteit te Gent, werd van De Raet verwacht dat hij zou bewijzen waarom de vernederlandsing van de Franstalige instelling de enig mogelijke oplossing was. De Raet bezorgde dan de eerste schets van zijn betoog tijdens het Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres te Antwerpen (25-29 augustus 1912), waar het „met langdurige toejuichingen” werd ontvangen. De voornaamste verhandeling waarin De Raet bewees dat Vlaams-België nooit tweetalig was geweest en het na honderd jaar verfransing nog niet was, zodat het hoger onderwijs in Vlaanderen niet tweetalig diende te zijn, werd daarna aangevuld en in het boek *Over Vlaamsche Volkskracht. Vlaanderens Cultuurwaarden* (1913) opgenomen, waar zij 181 bladzijden beslaat.

De propaganda, door de Vlaamsche Hoogeschoolcommissie op touw gezet en door H. Meert van Gent uit georganiseerd met de verspreiding van drukwerk en het beleggen van volksvergaderingen heeft spoedig heel wat resultaten opgeleverd. Vooral de grotere volksvergaderingen, waar L. Franck, F. van Cauwelaert en C. Huysmans samen optraden, trokken de aandacht en maakten indruk op de openbare mening.

Op 31 maart 1911 werd het wetsvoorstel tot vernederlandsing van de Rijksuniversiteit ingediend bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het was ondertekend door L. Franck, E. Anseele, J. Persoons, F. van Cauwelaert, J. Delbeke, H. Huys-hauwer. C. Huysmans was er niet bij. In het belang van het voorstel had hij zijn plaats afgestaan aan Anseele, van wie het gezag in de Kamer op dat ogenblik het zijne ver overtrof. De Toelichting was van L. Franck, de tekst van het wetsvoorstel van De Raet (hij komt voor in zijn boek van 1913). Hij behelsde al de schikkingen die De Raet op universitair gebied onmisbaar achtte met het oog op Vlaanderens economische ontwikkeling en waarvoor hij de instemming van de „Grote Staf” had verkregen. De methode van vernederlandsing, trapsgewijs, per jaar en per faculteit, was die welke voorgesteld was door L. Dosfel en die door de Commissie was bijgetreden.

In juni 1913 voelde de bejaarde Rooses dat zijn gezondheidstoestand hem niet toeliet zijn voorzittersfunctie in de Vlaamsche Hoogeschoolcommissie nog verder met de nodige waakzaamheid

en krachtdadigheid waar te nemen. Hij wees De Raet aan om hem te volgen. De Raet nam de taak van Rooses over, die evenwel in het bestuur bleef. De brieven van de Commissie vermeldden dan als voorzitter M. Rooses, als ondervoorzitters L. de Raet en F. Heuvelmans. Een jaar later, nauwelijks enkele weken voor zijn overlijden, nam M. Rooses voorgoed afscheid van de Commissie. Hij bleef alleen nog erevoorzitter. Als voorzitters werden De Raet en Heuvelmans aangesteld.

Intussen had het Vlaamse wetsvoorstel een eerste merkwaardige zegepraal in de Kamer behaald, waar in 1905 nauwelijks vijf leden gevonden konden worden om een wetsvoorstel tot vernederlandsing van de Gentse universiteit te ondertekenen. Wanneer op 6 maart 1914 het wetsvoorstel Franck-Van Cauwelaert-Anseele in de Kamerafdelingen werd behandeld - de eerste stap naar de openbare bespreking - werden er 63 leden geteld die ja, 43 leden die neen stemden en 12 leden die zich onthielden; vier ministers stemden ja, twee onthielden zich. De zich onthoudende ministers verklaarden dat zij van een eigen ontwerp afzagen en zich ertoe zouden beperken amendementen op het voorgelegde voorstel in te dienen. Het vraagstuk was een regeringszaak geworden.

De Vlaamsche Hoogeschoolcommissie had beslist bij de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in november 1914 in de hoofdstad een grote volksbetoging te organiseren. De laatste besprekingen die De Raet als voorzitter en Meert als secretaris van de Commissie voerden, even vóór de Duitse inval in België, golden deze grote betoging. Gedurende het laatste jaar van zijn activiteit klaagde De Raet bijna voortdurend over een niet aflatende lichamelijke malaise. Zijn vrienden schreven die toe aan overwerkt zijn en de dokters wisten er geen raad op. Hij overleed op 24 november 1914 ten gevolge van een beroerte, nog geen 45 jaar oud. „De Raet heeft door zijn studiën een nieuw tijdvak in de Vlaamsche beweging ingeleid”, zei Pol de Mont op het Nederlandsch Congres te Antwerpen in 1912.

WERKEN: Bijdragen in *Jong Vlaanderen* (1889-'90); *De Goedendag* (1892-'96); *Vlaamsch Museum* (1897-'98); *Vlaanderen* (1904-'07); *De Vlaamsche Gids* (1905-'08); - *Vlaanderens economische ontwikkeling en toekomst*, in *Vlaanderennummer* van *Neerlandia* (juni-juli 1904); - *Een economisch programma voor de Vlaamsche Beweging* (1906); - *Over Vlaamsche Volkskracht. De vervlaamsching der hoogeschool van Gent* (1906); - *Vlaamsch leven en Vlaamsche hoogeschool*, in *Vlaanderen* (april 1907, p. 129-143); - *Verslag over de vervlaamsching der hoogeschool van Gent* (1909); - *De Vlamingen onder de nieuwe regeering. Programma der Vlamingen, aangeboden aan Zijne Majesteit Koning Albert* (1910); - *Aan de Vlaamsche bevolking. Verzet tegen het wetsontwerp Verhaegen* (1911); - *Waarom is de vervlaamsching der hoogeschool van Gent de eenig mogelijke oplossing* (1912); - *Vlaanderens economische ontwikkeling*, in *Vlaamsch-België sedert 1830*, VI (1912, p. 28-241); - *Les possibilités respectives de développement des populations de la Flandre et de la Wallonie*, in *Archives Sociologiques*, jg. 4, I (januari-juni 1913, p. 206-215); - *Vlaanderens nijverheid en landbouw*, in *Vlaanderen door de eeuwen heen*, II (1913, p. 107-191); - *Over Vlaamsche Volkskracht. Vlaanderens Cultuurwaarden* (1913); - *L'entreprise agricole. Etude d'économie agraire* (onuitgegeven doctoraatsverhandeling, 1913; een vertaling van enkele delen verscheen in *Tijdschrift voor economie en sociologie*, afl. 4, december 1939); - *Over Vlaamsche Volkskracht. Vlaanderens economische ontwikkeling* (1920).

LITERATUUR: P. Fredericq, *Schets eener geschiedenis der Vlaamsche Beweging*, III (1909); - M. Basse, *De Vlaamsche Beweging van 1905 tot 1930*, I (1930); - *Over Vlaamsche Volkskracht. Uit de geschriften van Lodewijk de Raet*, met inleiding door M. Lamberty en slotbeschouwingen door

G. Eyskens (1939); - V. Leemans, *Lodewijk de Raet, nationaal-econoom en politiek denker*, in *Tijdschrift voor economie en sociologie* (december 1939); - M. Lamberty, *Lodewijk de Raet, grondlegger van een Vlaamse volkspolitiek* (1951); - M. Lamberty, *Lodewijk de Raet. Een levensbeeld* (1961); - Th. Luykx, *Geschiedenis van de economische bewustwording van Vlaanderen*, met medewerking van M. Lamberty en F. Wildiers (1967); - *Lodewijk de Raet in het perspectief van deze tijd* (uitgegeven door het Rectoraat van de Rijksuniversiteit te Gent, 1960); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, IV (1965).

MAX LAMBERTY

RAEVMAEKER Louis de wijsgeer, heugler